

Koguduse leht

Ilumäe Käsmu Sakussaare Vainupea Esku

Detsember 2016

Ühel sügisesel hommikul hakkasin ma mõtlema Sakussaarest ....

... ja leidsin, et see on üks väärika ajalooaegne paik taeva all. Vanim jälg inimesest – teravakannaline, hästitöödeldud auguga kivikirves – on määratletud aastatesse 3500 eKr (vt R.Tammik „Kadrina kihelkond läbi aegade“, lk 9; E.Tarvel „Lahemaa ajalugu“, lk 10-11). Kas kaugel eellane üksnes liikus ja tegutses selles paikkonnas või elas ka oma igapäevaelu, jääb varjatuks. Kindel võib aga olla kirjalike allikate andmetes, mis annavad külale kui inimkogu-konnale enam kui 600-aastase vanuse.

Sellel pikal ajateljel on Sakussaare kestnud tänaseni. Vastupidiselt üldisele tendentsile talude tühjaks jäämisest ning külaelu väljasuremisest on 30 registreeritud elanikuga külas tegutsemas nii oma külaselts kui ka kogudus. Eestimaa vaimsetel äratuse aegadel oli maapiirkondades üsna omane ja loomulik käia talutaredes koos Piiblit lugemas ja palvetamas. Samalaadset algas 90-ndatel aastatel, kui eestlastele kingiti võimalus vabaneda ateistlikust võõrvõimust ja ideoloogiast, sinise piirkonna ärkamise. Algne usklike ja Jumala otsijate kooskämimise koht oli Külli Viltropi kodu Viitnal, mis hiljem, tema igavikku lahkumise järel, kandus Sakussaare külla Rehemäe tallu.

Nii nagu kõik elusolev läbib sünni ja kasvufaase, omab ka kogudus inimkooslusena arengutsükleid. 1997. aastal Sakussaares alanud iganädalased kooskämimised kujundasid välja tuumiku, kes oli 2001. aastaks küps jätkama tööd iseseisva juriidilise kogudusena. Selle aasta oktoobrikuu viimasel pühapäeval tähistas Sakussaare kogudus koos oma heade sõprade ja külarahvaga 15-ndat sünnipäeva.

Eesti Metodisti Kiriku superintendent Taavi Hollmann jutlustamas Sakussaare Metodisti kiriku 15.aatapäeva jumalateenistusel. Foto H. Lahi

Igaviku mõotmes on tegemist ju vaid tillukeste sündmuste, tegemiste ja inimhulkadega, justnagu see väike inimjälg kivikirvest keset Sakussaares laiuvaid soid ja metsi. Ent ometi on tuleviku tähenduses väärtus ja kaal igal inimesel ning tegevusel taeva all. Kõigist jääb maha jäljerida, mille suund kadumatusesse või kaduvikku sõltub igapäevaste valikutest.

Sakussaarele on Jumal kinkinud armu omada ning mäletada minevikku ning see annab väärtuse ja vastutuse meie olevikule. Ent selles külas elab ka usk tuleviku ja püsimisse, mille Jumal annab neile, kes Teda armastavad ja teenivad.

Sirly Lahi
Sakussaare kogudus

Jõululaps, ava me silmad!

Foto: Tiina Trolla

Piibli Vana Testamendi lugu 2. Kuningate raamatu 6. peatükis toob meid Süüria Kuninga sõjaretke juurde, mis suunatud Iisareli vastu. Kui Süüria kuningas sõjaplaani pidas ja kavatses teatud kohtadesse varitsemata minna, andis jumalamees Iisareli kuningale hoiatades teada, kuhu vaenlane plaanib minna. Varsti sai Süüria kuningas aru, et tema kavatsedud plaanid on vastasele kummalisel moel teatavaks saanud. Süüria kuninga süda muutus sellest rahutuks ja ta küsis oma sulaseilt, et kas nad teavad, kes lekitab vastastele tema plaane. Vastuseks anti kuningale teada, et Iisareli on prohvet Eliisa, kes Iisareli kuningale annab teada ka Süüria kuninga kõige salajamatest plaanidest ja tegevustest. Seepeale läkitas Süüria kuningas mehi prohvet Eliisa asupaika kindlaks tegema. Kui Eliisa asupaik oli kindlaks tehtud, tuli Süüria armee hobuste, sõjavankrite ja suure sõjaväega seda linna piirama, et Eliisa kinni võtta. Kui jumalamehe Eliisa teener hom-

mikul vara üles tõusis ja välja läks, nägi ta linna ümber sõjaväge, hobuseid ja vankreid. Seepeale läks teener Eliisa juurde ja hüüdis „Oh häda, mu isand, mis me nüüd teeme?“ Eliisa vastus oli lihtne; „Ära karda, sest neid, kes on meiega, on rohkem kui neid, kes on nendega!“ Seepeale Eliisa palvetas ning ütles: „Issand, tee ometi ta silmad lahti, et ta näeks!“ Ja Issand tegi poisil silmad lahti ja too nägi, ja vaata, mägi oli täis tuliseid hobuseid ja vankreid ümber Eliisa.

Meiegi ümber on palju halbu jõude, mis püüavad haarata meie tähelepanu, võtta meid otsekui olukordade vangi ja põhjustada meis süvenevat lootusetust. Vahel võime tunda end kui vaenlase väest ümber piiratuna ja maha rõhutuna. Oleme ilmselt kõik tajunud end olukorras, kus õhkame vaikselt või isegi häälega: „Oh häda!“, nii nagu tegi seda jumalamehe Eliisa teener. Muretsemiseks võib põhjuseid olla palju: ebameeldiv diagnoos arsti käest, kiirelt tüh-

jenev pangaarve või rahakott; arusaamatused lähisuhetes, valede valikute tõttu tehtud vead või midagi muud, mis kõik põhjustab meis stressi ja frustratsiooni. Öhtul väsinuna leiad end kõike pinget kokku võttes pikali heites ütlemas: „Oh häda!“, sest näed vaid kõike seda, mis püüab sind maha rõhuda. Tõsi, me võimegi olla hädas. Meie häda ei ole aga selles, mis meie ümber on. Pigem on meie häda selles, et me ei näe enda ümber ja meie sees olevat Jumala nähtamatut reaalsust!

Toogu saabuv adventiaeg meile peatumiseks hetked, kus vaikseks jäädes saab Jumal meile ilmutada füüsilisele silmale nähtamatut taevariigi reaalsust, milles meid on kutsutud elama. Prohvet Eliisa palus Jumalat, et ta avaks teenri silmad nägema kaugemale füüsilisest maailmast vaimulikku reaalsusse. Jumala Sõna reaalsus sinus ja sinu ümber on olemas, tuntav ja kogetav. Patukahetusest ja meeleparandusest läbiläinuna on sinust

saanud Jumala laps ja oled ümbritsetud inglitest, kes on läkitatud teenima neid, kes pärivad pääste (Heebre 1:14). „Oh seda Jumala rikkuse ja tarkuse ja tunnetuse sügavust!“ (Rooma 11:33). Olgu vaenlase vägesid sinu vastu kui palju tahes, suurem on see, kes on sinus, kui see kes on maailmas (1.Johannese 4:4).

Prohvet Eliisa palve peale avanesid prohvetijüngri silmad nägema vaimulikku reaalsust. Olgu saabuv adventiaeg meie jaoks ajaks, kus „... meie Issanda Jeesuse Kristuse Jumal, kirkuse Isa, meile annab tarkuse ja ilmutuse Vaimu tema äratundmisel, valgustades meie südame silmi, et me teaksime, milline lootus on tema kutsumises, milline on tema pärandi kirkuse rikkus pühade sees ja milline on tema väe võrratu suurus meie heaks, kes me usume tema tugevuse jõu mõjul.“ (Efesose 1:17-19).

Taavi Holmann,
Eesti Metodisti Kiriku superintendent

Eestpalved

Hoosanna! Õnnistatud olgu see, kes tuleb Issanda nimel! /Mk11:9/

Issand Jumal, me täname Sind, et oled meid ja meie lähedasi möödunud aastal hoidnud ja kaitsnud. Palun anna meile vaimujõudu palvetada oma lähedaste, kogukonna valla- ja riigijuhtide eest. Anna palun neile tarkust teha õigeid otsuseid.

Hea Taevane Isa, kuule meie palveid ja too valgust meie südame pimedusse, mis tuleb kõrvaldada Sinu Poja tulemise teel! Kingi meile jõudu meeleparanduseks ja anna usku evangeeliumi töötustesse.

Püha Jumal, me täname Sind Sinu helduse ja armu eest! Palun anna kõigile rahvastele katsumustes rahu, meeleheites jõudu, kahtluse keskel kindlat veendumust ja paigaleardumise puhul julgust ostasat alata.

Kõigeväeline igavene Jumal! Kingi meile seda armu, et kogu inimkond, kes on patu läbi Sinust lahutatud, saaks ühendatud Jeesuse Kristuse, Sinu Poja, meie Issanda aulise valitsemise alla, kes koos Sinuga Püha Vaimu ühtsuses elab ja valitseb igavesest ajast igavesti.

Pühast kojast mere ja metsa vahel

Haljala koguduse pastor Margit Nirgi on kirjutanud iluköites raamatu, mis toob lugejateni kihelkonna alale jääva Esku kabeli loo sõnas ja pildis ning on autori poolt pühendatud „Kõigile, tänu kellele ma elan“.

„Õieti on tegemist Haljala koguduse ajaloo teise osaga,“ tunnistab Margit Nirgi kirikulehe toimetuses oma raamatut „Esku kabeli lugu“ tutvustades. Seega saame loota, et mõõdetud aja pärast jõuab huvilisteni ka sarja esimene osa, mis avab ukse 13. sajandist teada Haljala kirikukihelkonna ning sealse Püha Mauritiuse kiriku ajaloo varasalve.

Õp Nirgi on kirjasõnast pidav. Armastab lugeda ja ka ise kirjutada. Äsja trüki- valgust näinud teos on ometi tema esimene. Ta ei salga, et esikteose koostamine osutus väljakutseks. „Eks mu latt ole ka kõrge, eelkõige teiste suhtes,“ lubab Margit huumorimeelil lustida. Autorina tänab ta kõiki neid, kel oma osa raamatu saamisel. Eriline tänu kuulub Thomas von Dellingshausenile abikaasaga ning Vello Väinsalule, kelle toetuseta poleks saanud kirjatööd välja anda. Mõlemad härrad on oma

juurtelt Haljala kihelkonnast. Koostajana väärtustab ta hea nõuga abiks olnud asjatundjaid Helgi Bujanovat, Sulev Mäevälja, Eduard Rajarit, Peeter Roosimaa ja Enn Tarvelit ning kujundaja Avo Seidelbergi. Väljaandvast meeskonnast on mitu inimest vahepeal ajast igavikku kutsutud. Raamatu esitlusel mälestati toimetajat Meelis Lainvood ja Eduard Rajarit.

Ei ole enesestmõistetav, et üks maakoguduse õpetaja võtab kätte ja kirjutab koguduse teenimise kõrvalt raamatu. Margit Nirgi on sellist soovi hinges aegu kandnud ning käsitletud

plaanitavat kohusena tulevaste põlvete ees. Parimaks kirjutamise ajaks on vaiksed öötunnid, tunnistab ta, lisades, et selle tööaja hinnaks on küll rasked hommikud, mil on vaev ennast kogu-

duse teenimisele käivitada.

Materjali hankimiseks tuli aga teha ka retki arhiividesse. Töötunde Eesti ajalooarhiivis, ajaloomuuseumis, kirjandusmuuseumis, muinsuskaitsearhiivis ja koguduste arhiivides ta pole kokku lugenud. On kasutanud käsikirjalisi materjale, internetiallikaid ning isiklikku kirjavahetust. Et raamat on seotud baltisaksa kultuuriruumiga, on tekst raamatus paralleelselt eesti ja saksa keeles.

„See on sama väljakutse kui kirjutada hruštšovkast kunstiajalooline ülevaade,“ tõmbab Margit Nirgi paralleeli tüüpprojekti järgi ehi-

Margit Nirgi (vasakul) raamatu esitlusel Esku kabelis. Foto Avo Seidelberg

kojaks olemine. „Keset mände, samblaid, ööviiuleid, sõnajalgu ... Ja nagu muistses jutus seisab seal vana kabel, kuhu ligemale 170 aastat oodatakse jumalateenistusele kogudust ja jutlustajat,“ juhatab Margit Nirgi Esku loo sisse. Siin ei kriipsutata alla tüüpprojekti, vaid tõstetakse esile seda, mis hoones ja selle ümbruses erilist. „Jumalal oli hea meel, kui ta selle paiga lõi.“

Esku kabel, õieti väike kirik ehitati Sagadi mõisniku Paul Eduard von Focki tellimisel ja pühitseti 1845. aastal. Samal ajal rajati kabeli ümber ka suruaed, mis on kasutusel tänini. Mõisnik soovis paigast vaimse elu keskust ja see tal Nirgi hinnangul ka õnnestus.

Et maarahvas oskaks käituda Jumala ja ligimese teenimiseks rajatud kojast ning selle ümber, selleks koostas mõisahärra spetsiaalse reeglitiiku, mis on praegusele lugejale lustlikuks lugemisvaraks, aga millest mitmed reeglid suurepäraselt copi-paste'i tegemiseks kõlbaks.

Kabeli kõrvale rajati ka koolimaja. Et Haljala koguduse õpetaja jõudis Eskule loetud arv kordi aastas, oli kõstri ameti kandja maa soolaks. Kohalikkude kultuurilukku on endast jälje jätnud isa ja poeg Juhan ja Gustav Weinmann (Vello Väinsalu esiisad). „Weinmannid õpetasid Eskul lapsi, jutlustasid, mängisid orelit, juhatasid koori. Ristisid ja matsid. Kuulasid ja kõnelesid.“

Pühakojas on iga detail oluline ning sellest lähtub ka Margit Nirgi oma raamatu koostamisel. Kabeli altari kunstilisele ja religioossele sõnumile on ta pühendanud terve peatüki. EELKs on kaks pühakoda – Kõpu kirik Viljandi külje all ja Esku kabel –, mille altarimaal võtab fookusesse kirjakoha, kus Jeesus innustab tooma lapsukesi enda juurde, et neid õnnistada.

Nirgi pidas kirjavahetust Münchener kunstimuuseumi teaduriga ja saab raamatus selgitada, et arvatavasti on 1845. aastal Esku kabeli klassisistlikule portaaltarile paigutatud maali autoriks Johan Carl Koch (1806–1900).

Liina Raudvassar
Ajaleht Eesti Kirik
Nr 35 07.09.2016

Valimised EELK kogudustes järgmiseks neljaks aastaks 2017–2020

20. novembril toimusid Käsmu koguduse juhtorganite valimised Koguduse nõukogusse valiti 9 liiget ja 1 asendusliige: Liina Altroff, Maris Koort Pille, Kukk, Heino Laanemets, Maisi Laanemets, Mati Männik, Virge Ong, Liis Reier, Zoja Truumann, Tia Vene. Koguduse juhatusse valiti Heino Laanemets (juhatusesimees), Pille Kukk ja Tia Vene. Sinodi saadikuteks valiti Laanemets Heino ja Laanemets Maisi. Koguduse õpetaja tänas eelmist nõukogu ja juhatusesimees, kelle ajal toimus märkimisväärne areng koguduse kasvamisel ja kiriku kordategemisel.

20. novembril toimusid Ilumäe koguduse juhtorganite valimised. EELK Konsistooriumi otsusega jätkab Ilumäe koguduse täiskogu tööd nõukogu ülesannetes. Koguduse juhatusse valiti Öie Alt (esimees), Villu Jahilo, Anne Sambla ja Liia Kleemann ja Tiit Jahilo. Sinodi saadikuteks valiti Öie Alt ja Aadu Alt. Koguduse õpetaja Meelis- Lauri Erikson avaldast kõigile koguduse liikmetele tänu seni tehtud tööde ja ettevõtmiste eest ning soovis jõudu ja rohkeid Jumala õnnistusi edaspidiseks Issanda viinamäel.

Käsmu kalmistu eeskiri ja hauaplatside kasutamise lepingud

Käsmu koguduse juhatus on heaks kiitnud Käsmu kalmistu kasutamise eeskirja ja hauaplatside lepingu tekstid. Koguduse juhatus on volitanud pr. Ong Virget tegelema hauaplatside lepingute ettevalmistamisega. Plaanis on sõlmida lepingud kõikide Käsmu kalmistu hauaplatside valdajatega ning kaardistada veel viimased vabad kohad Käsmu kalmistul. Kasutamise eeskirja ja lepingte blankette koguduse koduleheküljel http://kasmu.eu/?page_id=160 Lepingu sõlmijad kohustuvad täitma Käsmu kalmistu eeskirja. Vihula valla volikogu arutas ja otsustas oma koosolekul 24. novembril Käsmu kalmistu laiendamise ja tulevase kogudusemaja aluse maa detailplaneeringu algatamist.

Urmus Karileet

Käsmu ja Narva koguduste õpetaja

Jõuluaja sündmused

Käsmu kirikus

27.novembril kell 14.30 **I adventi missa**
4.detsembril kell 14.30 **II adventi kontsert-missa**, laulab Riisipere Kammerkoor
11.detsembril kell 14.30 **III adventi missa**
18.detsembril kell 14.30 **IV adventi missa**
18.detsembril kell 16.00 **adventikontsert** - duo Maria Veretenina (sopran) ja Jelena Ossipova (kitarr)
22.detsembril **Vihasso ja Võsu koolide laste jõulujumalateenistused**
24. detsembril kell 14.30 **PÜHA JÕULUÕHTU JUMALATEENISTUS**, laulab koguduse ansambel
25. detsembril kell 14.30 **I jõulupüha missa**, leeripüha
1. jaanuaril kell 14.30 **uusaastapäeva missa**

Vainupea kirikus

10.detsembril kell 15.00 Sõmeru valla lauluklubi „Külaskülla“ laulab jõululaule
18.detsembril kell 15.00 naiskoori „Vero Vocale“ kontsertdirigent Aime Pärimalu juhendamisel
25.detsembril kell 15.00 I jõulupüha jumalateenistus, teenib õpetaja Tarmo Linnas

Esku kabelis

27. novembril kell 13.00 I adventi jumalateenistus
adventitule süütamisega. 24. detsembril kell 13.00 PÜHA JÕULUÕHTU JUMALATEENISTUS

Sakussaare koguduses

4. detsembril kell 14.00 II adventi jumalateenistus, kõneleb misjonär Egon Sarv
11. detsembril kell 14.00 III adventi jumalateenistus, jutlustab pastor Mart Metsala.

Ilumäe koguduses

27. novembril kell 13.00 **I adventi jumalateenistus** Leerimajas
4.detsembril kell 13.00 **II adventi jumalateenistus** Leerimajas
18.detsembril kell 13.00 **IV adventi jumalateenistus** Leerimajas
24. detsembril 15.00 **PÜHA JÕULUÕHTU** jumalateenistus Ilumäe kirikus, laulab Võhma segakoor
25. detsembril kell 13.00 **I jõulupüha jumalateenistus** Leerimajas
1. jaanuaril kell 13.00 **uusaasta jumalateenistus** Leerimajas

KOGUDUSTE KONTAKTID

EELK Ilumäe kogudus

reg kood 80208231
Ilumäe küla, Vihula vald
45414 Lääne-Virumaa
Hooldajaõpetaja Meelis-Lauri Erikson
tel. 5 345 8594
e-post: mlerikson@gmail.com
Juhatusesimees Öie Alt,
tel. 5 809 1356;
e-post: ilumae@eelk.ee
Ilumäe kalmistuvaht Anne Sambla
tel. 5 341 8156
a/a EE241010502001277003
Oreli remondi toetuseks:
a/a EE021010031313678227
Ilumäe koguduse kodulehekülj:
<http://virupraostikond.eu/ilumae-kogudus/>
www.facebook.com/ilumae_kirik/

EELK Käsmu kogudus

Reg. kood 80210148
Laane tee 4, Käsmu küla Vihula vald
45601 Lääne-Virumaa
Õpetaja Urmus Karileet tel 5 851 5800;
e-post: urmus.karileet@eelk.ee
Juhatusesimees Heino Laanemets
tel. 517 9356
A/a: EE861010502018079003
Käsmu kogudus internetis:
http://kasmu.eu/?page_id=160
Sakussaare Metodisti kogudus
Sakussaare küla Vihula vald
45438 Lääne-Viru maakond
a/a EE092200221018330949
Pastor Hans Lahi tel 322 6995;
Mob 5 663 3084
e-post: hans.lahi@mail.ee

SA Esku Kabel

(EELK Haljala kogudus)
a/a EE 942200221046039021
Vello Väinsalu, vello@esku.ee,
vello@merisiil.ee ; mob 504 7916
õpetaja Margit Nirgi,
margit.nirgi@gmail.com,
mob 5 344 8822

Vainupea kabel

Vainupea küla, Vihula vald
45446 Lääne-Virumaa
a/a: EE392200221058315555
Mario Luik (Vainupea küla selts MtÜ)
mob: 5 559 8316
e-mail: marioluik@gmail.com
www.vainupea.ee